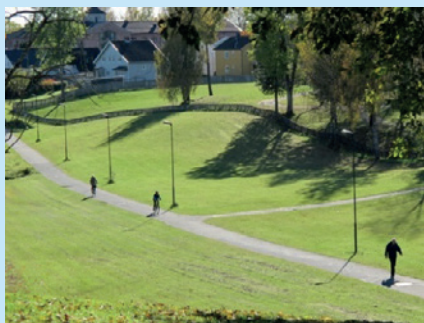

Rapport fra prosjekt 2012-15:

Sentrumsnære turveger med universell utforming

Telemark

Bamble Bø Drangedal Fyresdal Hjartdal Kragerø Kviteseid Nissedal Nome
Notodden Porsgrunn Sauherad Seljord Siljan Skien Tinn Tokke Vinje

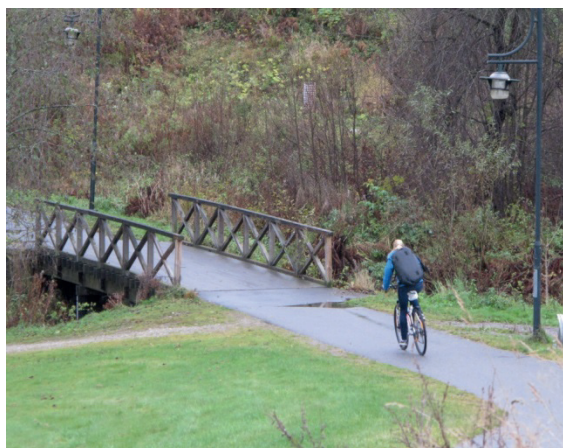
Rapport for prosjektet

Sentrumsnære turveger med universell utforming, Telemark, 2012-15

Innhold:	side 2
1. Innledning:	side 3
2. Sentrumsnære turveger og universell utforming:	side 3
3. Bakgrunn for prosjektet:	side 4
4. Resultatmål:	side 5
5. Effektmål og nytteverdi:	side 6
6. Faglig forankring og deltakelse:	side 7
7. Økonomi:	side 7
8. Prosess:	side 8
9. Vurdering i forhold til overordnede satsinger:	side 9
10. Konklusjon:	side 11
Vedlegg:	
Status i kommunene:	side 12
Målgrupper for turveger med universell utforming:	side 16

Fra Bufjordstigen på Dalen i Tokke

Fra Evjudalen i Bø

Visjon:

«Alle i Telemark bør ha muligheten til å gå, sykle og trille på tur hjemmefra».

Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen og Fylkesmannen i Telemark

Fotos i rapporten: Der fotograf ikke nevnes er prosjekteierne fotografer.

1. Innledning

Fylkesmannen i Telemark, Telemark fylkeskommune og Statens vegvesen, vegavdeling Telemark, startet i 2012 et samarbeid for å styrke universell utforming av utearealer. Målet var å stimulere fylkets 18 kommuner til å tilrettelegge minst en sentrumsnær turveg med universell utforming.

Prosjektet har vært svært tverrfaglig og ble ledet av en prosjektgruppe på fylkesnivå. Det har vært et godt samarbeid med alle kommunene. Det 4-årige prosjektet ble avsluttet 31.12.15.

De viktigste resultatene er kompetanseheving, oppgradering og etablering av nye turveger, samt gode, lokale samarbeidsprosesser med brukermedvirkning. Det har medført økt bevisstgjøring og kunnskap om universell utforming, både i kommunene og på fylkesnivå.

Utgangspunktet er diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, som pålegger det offentlige å jobbe aktivt med universell utforming. «Norge skal være universelt utformet innen 2025», var visjonen i regjeringens Handlingsplan for universell utforming og tilgjengelighet 2009-13. Miljøverndepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har under hele perioden gitt verdifull økonomisk støtte til prosjektet.

Tema, utfordringer og oppgaver i det avsluttede prosjektet er i tråd med samfunnsoppdragene og satsingsområder hos både fylkeskommunen, vegvesenet og fylkesmannen. Prosjektgruppa fortsetter derfor arbeidet inntil videre.

2. Sentrumsnære turveger og universell utforming

Ulike typer sammenhengende gang- og turveg som ligger nært mange boliger i større tettsted. Kan bestå av fortau, gs-veg, tursti i natur og park, snarveger og rolige gater m.m. Helst som en rundløype.

Turveger tilrettelagt for alle, som tar hensyn til bevegelses- og orienteringsevne, samt miljøaspekter.

Krav i forhold til bevegelsesevne: Jevne, faste og sklisikre overflater. Stigninger ikke brattere enn 1:10 over korte strekk, men helst slakere enn 1:20. Nivåsprang og kanter bør unngås. Tilpassede benker gir hvilemulighet. Bredde på turveg helst 1,8m. Tverrfall høyst 2%

Krav i forhold til orienteringsevne: Flest mulig skal klare å orientere seg på turvegen, selv med redusert evne til å se, høre eller forstå. Turvegen bør være forutsigbar og tydelig. Den bør være fri for hindringer og ha klare avgrensninger. Overflate skal informere om bruk. God belysning og ledelinjer.

Krav i forhold til miljø: Personer med astma og allergi reagerer på stoffer i miljøet. For eksempel kan gress, bjørk, or, hassel og burot langs gangveger fremkalle plager.

«Folkehelse - Opplevelse - Miljø – Likestilling»

3. Bakgrunn for prosjektet

I prosjektet ønsket vi å finne ut hvilke muligheter det er for turgåing i de tettest befolkede områdene i hver kommune i Telemark. Vårt fokus var på turveier og gangforbindelser med potensial for universell utforming i kommunesentra.

Universell utforming ble koblet til nærfriluftslivet, som er et nytt satsingsområde i statlig friluftslivspolitik. Nærfriluftsliv faller godt sammen med mål om bedre klima, folkehelse og miljøvennlig stedsutvikling. God tilrettelegging for myke trafikanter reduserer behovet for motorisert transport, stimulerer til fysisk aktivitet og øker attraktiviteten til bo- og besøksområder.

Målet om sosial likestilling ligger bak vår visjon:

«Alle i Telemark bør ha muligheten til å gå, sykle og trille hjemmefra».

Referanser

Disse referansene var sentrale utgangspunkt for prosjektet ved oppstart i 2012:

- Folkehelseprogrammet for Telemark
- Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-13
- Tiltaket «K1 – Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner»
- Nasjonal gåstrategi, Statens vegvesen
- Nærmiljøsatsing i friluftsliv, Miljødirektoratet
- Regional planstrategi for Telemark 2012-16
- Strategiplan for idrett og friluftsliv i Telemark 2011-14
- Stedsutvikling; - bl.a. Bolyst-prosjektet
- Folkehelseloven
- Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven
- Spillemiddelordningen
- Aksjon skoleveg
- Planer og ideer i kommunene i Telemark

Strategiplan for idrett og friluftsliv 2011-14 i Telemark har som strategi under mål 2:

punkt c) *arbeide for at turveier, turstier, turløyper i større grad knyttes til gang- og sykkelveier for å stimulere til hverdagsaktivitet, samt punkt e) Satse på turveier, turstier og turløyper.*

Definisjon av universell utforming

«Utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming». Målet er at hovedløsningen på det vi mennesker skaper kan brukes av alle.

4. Resultatmål

Etter å ha kartlagt turveger i kommunene var vårt hovedmål å skape lokal interesse, initiere fysiske tiltak, samt styrke kompetanse om universell utforming. Dette skulle bidra til økt tilrettelegging for turgåing og fysisk aktivitet i hverdagen for flest mulig brukergrupper.

Følgende resultatmål/leveranser vurderes som de viktigste i turvegprosjektet:

Prosjektgruppe på fylkesnivået ble opprettet i 2012. De fleste fagområder i fylkeskommunen deltok, i tillegg til fylkesmannen og vegvesenet.

Kontaktpersoner i kommunene: - Hver kommune utpekte tidlig en ansatt som fikk en sentral rolle i utviklingen av den lokale turvegen. Det var en stor, praktisk fordel for kommunikasjonen underveis.

Kartleggingsbesøk til 18 turveger . En landskapsarkitekt og en representant fra prosjektgruppa besøkte alle kommunene høsten 2012. Sammen med kommunens representanter befarte de den turvegen som kommunen foreslo. Kartleggingen beskrev graden av universell utforming, med utfordringer og muligheter.

Trykksak, utgitt 21.03.2013. Etter kartleggingen laget vi en eksempelsamling med omtale av alle de 18 turvegene, med beskrivelse av prosjektet og dets bakgrunn. Trykksaken ble en nyttig referanse.

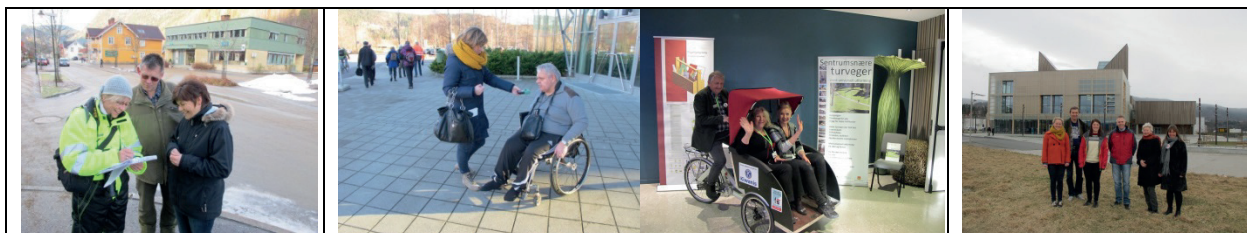
Tilskudd til kommunene. Selv om økonomien har vært begrenset i forhold til totalkostnader for turvegprosjektene, har tilførsel av mindre summer vært viktige stimuli for de fleste kommunene.

Faglige nettverk. Både i fylket og på landsplan har kommuner deltatt i nettverk med relevans for turvegene. I Telemark har kommuner utvekslet informasjon gjennom ulike møtepunkter.

Fagsamlinger. Prosjektgruppa i Telemark har gjennomført fire temadager i perioden 2013-2015 med god deltakelse fra kommunene, organisasjoner og konsulenter.

Formidling og rådgivning. Prosjektleder og medlemmer av prosjektgruppa har i hele perioden hatt en jevn, utadrettet virksomhet og kontakt med kommunene.

Medvirkning: Vi har samarbeidet med rådene for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Vi har møtt fylkets og kommunenes råd. I juni 2015 arrangerte det fylkeskommunale rådet for personer med nedsatt funksjonsevne befaring til turveger i 4 kommuner. Rapport er skrevet fra befaringen.

Bilder fra venstre: Fra kartlegginga av turvegen på Dalen; NRK-Telemark intervjuer Ragnar Anundsen, leder av Porsgrunn kommunes råd for personer med nedsatt funksjonsevne; Tormod Hansen i «Sykling uten alder» på Fornebuseminaret, samt deler av fylkets prosjektgruppe.

5. Effektmål og nytteverdi

Det er langt fram for at alle Telemarkinger får et tilrettelagt turvegssystem utenfor stuedørene. Men med prosjektet er en målrettet satsing i gang. Fokus på turveger i sentrumsnære strøk betyr at mange innbyggere får bedre tilbud om fysisk aktivitet med lav terskel i hverdagen.

De viktigste effektmålene/nytteverdi som er oppnådd i prosjektperioden 2012-15 er:

Universell utforming på dagsorden: - Turvegprosjektet har gitt økt fokus på universell utforming, både på fylkesplan og i kommunene. Saksbehandlere i ulike fagmiljøer, politikere og rådsmedlemmer har fulgt prosjektet over fire år. Svar fra kommunene tyder på en spredningseffekt for temaet.

Oppgradering og nyetablering av turveger: - Alle kommunene hadde en turveg eller et nettverk av gangveier som utgangspunkt ved prosjektstart i 2012. Turvegene var ufullstendige med hensyn til universell utforming. Fysisk oppgradering har skjedd på de fleste turvegene og pågår fortsatt. Et flertall kommuner oppgir nå at de har etablert turveg med god universell utforming, selv om de fortsatt er i prosess. Resultatet er nye turtilbud i nærmiljøet, med økt tilrettelegging for alle.

Kompetanseheving om universell utforming: - Gjennom praktisk arbeid med turvegen og deltakelse i nettverk har alle kommunene fått tilført ny kompetanse. Dette gjelder foruten kommunens kontaktpersoner også saksbehandlere, rådsmedlemmer, politikere og representanter for frivillige organisasjoner. Kompetansehevingen har skjedd gjennom intern undervisning/møter, studieturer, deltakelse i fylkesprosjektets dagsseminar og i departementenes nasjonale nettverk (K1 og K2).

Fokus på vedlikehold: En nyttig kunnskap fra prosjektet er at det er viktig å opprettholde kompetanse og fokus på godt og riktig vedlikehold av turvegene. I anleggsfasen er det viktig med en robust opparbeidelse. Turvegene skal tåle vinter, vær og belastende bruk.

Lokale prosesser med tverrfaglig samarbeid og medvirkning: - Nesten alle kommunene oppgir at den utvalgte turvegen med universell utforming er en lokalt definert satsing. Kommunen er hovedansvarlig for tiltaket, i samarbeid internt mellom ulike kommunale virksomheter og utad med lokale lag og foreninger. De kommunale elderåd og rådet for personer med nedsatt funksjonsevne har medvirket i flere av kommunene.

Lokale målsettinger om turveger med universell utforming: - Prosjektgruppa ba kommunene i 2012 om å vise et eksempel på en turveg, enten utbygd eller med potensiale for universell utforming. I løpet av prosjektperioden har enkelte kommuner vist til også andre tilrettelagte turveger. Minst 6 kommuner har mål om flere slike turveger, uttrykt i ulike planer eller i gang som prosjekter i kommunen. Sentrumsnære turveger med universell utforming har dermed blitt en egen lokal satsing.

Samlet sett gir dette et godt grunnlag for en fortsettelse av satsing på turveger tilrettelagt for alle.

6. Faglig forankring og deltakelse

Prosjekteiere var Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen/ vegavdeling Telemark, og Fylkesmannen i Telemark. Fylkesmannens folkehelserådsgiver var prosjektleder.

Prosjektgruppa var tverrfaglig og besto av representanter for kultur/idrett, friluftsliv, kulturminnevern, folkehelse, areal- og transportplanlegging, stedsutvikling og veg/trafikk. I tillegg var det fylkeskommunale eldrerådet og rådet for personer med nedsatt funksjonsevne representert.

Kommunenes kontaktpersoner har ulik fagbakgrunn og jobbet i ulike avdelinger. Disse var representert slik (2015): - planavdeling (5), kultur/idrett/friluftsliv (5), folkehelse (4), teknisk/miljø (2) og næring (2).

Følgende deltok i prosjektgruppa på fylkesnivå:

Fra Telemark fylkeskommune: Kjersti Berg, Lene Hennem, Anne Karin Andersen, Marte Aksnes/Therese Surdal Lahus, Åsne Dolve Meyer/Lise Loktu, Ole Bjørn Bårnes.

Fra Telemark fylkeskommunale eldreråd: Evy Bratland.

Fra Telemark fylkeskommunes råd for personer med nedsatt funksjonsevne: Else Gro Bakke og Ragnar Anundsen.

Fra Statens vegvesen, vegavdeling Telemark: Nils Harald Eidet.

Fra Fylkesmannen i Telemark: Roger Jensen.

7. Økonomi

Prosjektet var under forberedelse i 2011. Da kom det første tilskuddet, som ble gitt av Miljøverndepartementet (MD) i tiltaket «K1 – Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner». Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) overtok som hovedsponsor i 2014 og 2015 i tiltaket «K2 – Universell utforming mot nye høyder». Til sammen har departementene gitt en betydelig støtte. I tillegg har de tre prosjekteierne på fylkesnivå brukt egne midler, arbeidslønn og administrative ressurser.

Halvparten av Telemarkskommunene (9) har deltatt i enten K1- eller K2-prosjektene. På den måten har de også fått direkte tilskudd fra MD/KMD til kompetansebygging, fagnettverk og turvegformål.

I perioden 2011-2015 har MD og KMD gitt 1.145.000kr til prosjektet på fylkesnivå og ca 1.200.000kr direkte til kommunene (9). Noe av tilskuddene er brukt til delta på nasjonale fagsamlinger i K1-K2-nettverkene, men primært til lokalt arbeid for å fremme universell utforming i fylket og kommunene.

Fylkets prosjektgruppe har gitt kommunene ca 870.000kr i rene tilskudd. Øvrige store utgiftsposter er innleid konsulenthjelp til kartlegging av alle 18 turvegene i 2012 (180.000kr), trykking av eksempelsamling (64.000kr) i 2013 og fire dagsamlinger med kommunene (ca 50.000kr).

Tilskudd til kommunene 2012-15 (x betyr at kommunen også deltok i nasjonalt prosjekt og fikk midler fra Miljøverndepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.)

Bamble:	0kr	Bø (x):	110.000kr	Drangedal (x):	273.000kr
Fyresdal:	30.000kr	Hjartdal (x):	255.000kr	Kragerø (x):	155.000kr
Kviteseid:	98.000kr	Nissedal (x):	258.000kr	Nome:	10.000kr
Notodden (x):	235.000kr	Porsgrunn (x):	88.000kr	Sauherad:	35.000kr
Seljord:	51.000kr	Siljan:	85.000kr	Skien (x):	53.000kr
Tinn:	0kr	Tokke:	50.000kr	Vinje (x):	290.000kr

Totalt fikk kommunene 2.076.000kr i direkte tilskudd.

8. Prosess

I kartleggingen av turvegene har vi bl.a. benyttet *Håndbok 278* til Statens vegvesen, *Norsk standard for universell utforming av uteområder* og *Regjeringens handlingsplan for universell utforming og tilgjengelighet 2009-13*.

Landskapsarkitekter i AsplanViak AS gjennomførte kartlegging høsten 2012 med befaring og intervju i hver kommune, samt fotograferte og skrev turvegomtalen i eksempelsamlingen (trykksak 21.03.13).

Proessen mellom fylket og kommunene har vært en kontinuerlig samhandling gjennom fire år. Prosjektledelsen har hatt som utgangspunkt at kommunene har ulike behov, prioriteringer, engasjement og tidsperspektiv. Målet har vært å støtte den lokale prosessen der den til enhver tid var. Strategien vår har vært å være på tilbudssida, uten å kreve frister for framdrift eller omfattende rapportering fra kommunene. Vi har skyndet oss langsomt.

Fra venstre: Befaringer i Kviteseid, Nissedal og Porsgrunn kommuner i oktober 2012, samt temadag på Notodden i mars 2014.

9. Vurdering i forhold til overordnede satsinger

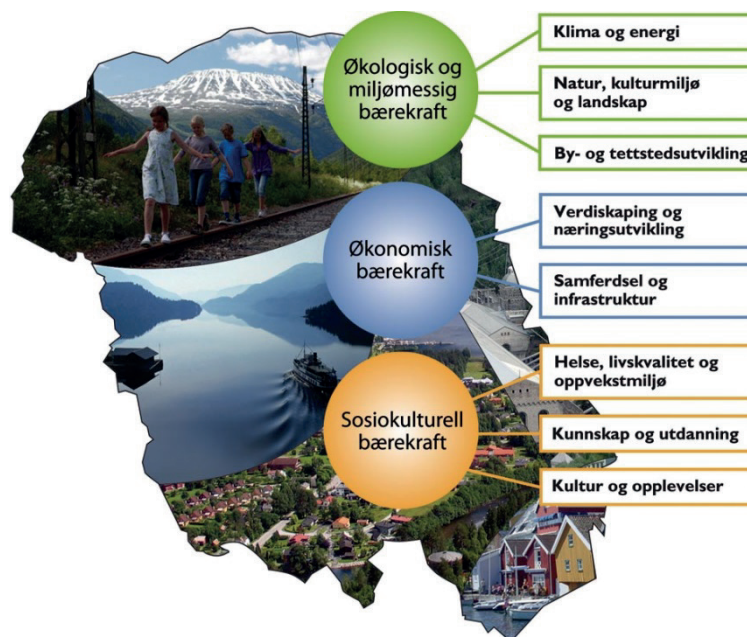
Bærekraft

I den regionale planstrategien for Telemark 2012-16 fremheves tre hovedmål for generelt å styrke Telemark som fylke. For å nå målene må det satses innen flere sektorer. Turvegprosjektet kan ses i en slik sammenheng.

Turvegprosjektet fremmer økt deltakelse og likestilling i samfunnet, fremmer helse og trivsel, bidrar til økt livskvalitet og skaper sosiale møteplasser gjennom universell utforming. Ved god tilrettelegging styrkes telemarkingenes sosiokulturelle bærekraft.

Selv om det er beskjedne summer som tilføres og benyttes til etablering av turveger, utløser tiltakene stor dugnad og tverrsektoriell egeninnsats i kommunene. Flere, gode tilskudd til lokalsamfunnet kommer fra staten. De allmenntillegte, sentrumsnære turvegene har en viktig plass i den lokale infrastrukturen og fremmer rimelige transportløsninger for brukerne og samfunnet. Turvegene kan ha nytte for reiseliv og turisme. Samlet fremmer dette økonomisk bærekraft.

Turvegene som system knytter natur og bebygd miljø sammen. Turvegene fremmer klimavennlig transport ved at de øker mulighetene for gåing, sykling, trilling og annen fysisk aktiv samferdsel uten forurensning. I stedsutvikling spiller tur-, gang- og sykkelveger en viktig rolle som bindemiddel mellom hjem, skole, arbeidsplasser, butikker og andre sosiale arenaer. Vegsystemet binder attraksjoner sammen og kan selv være en attraktiv arena. Slik fremmer turvegene økologisk og miljømessig bærekraft.

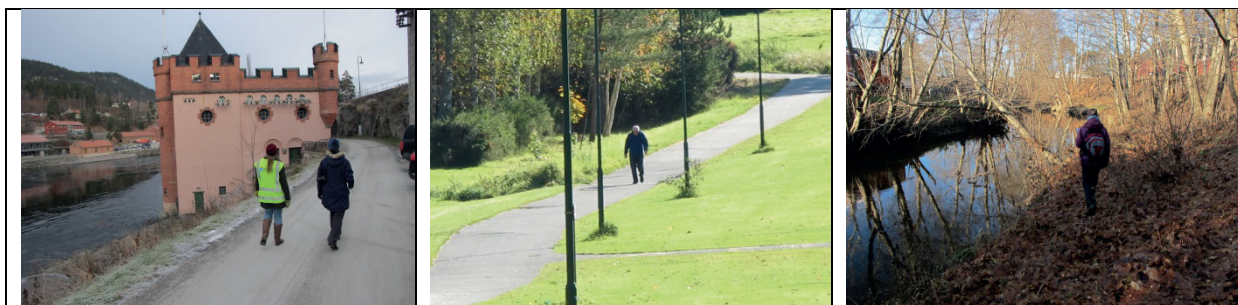

Attraktivitet

Sentrumsnære turveger kan bidra til positiv utvikling både for nærmiljøet, for besøkende og for næringslivet. Blant annet er turgåing og sykling en av de sterkeste vekstområdene innen turisme. Det ideelle turistmålet for stadig flere er de steder som kan tilby myke trafikanter et nettverk av spennende turmuligheter, både ved og mellom destinasjoner.

Under befaringer i de 18 kommunene ser vi som besøkende at alle de utvalgte tettstedene har attraktive turveger med hver sin egenart. For stedets beboere ser vi at turvegene er sosiale møteplasser, har nytteverdi for å komme fra «a til b» og for mosjon og trening, samtidig som turvegene har opplevelsesverdi ved å gjøre natur og kulturminner tilgjengelige.

Tilrettelegging av turveger med universell utforming kan dermed fremme både bosetting, besøk og vekst for enkelte typer bedrifter.

Spennende sentrumsnære steder på Notodden (Ø. Tinfos), Skien (Lundedalen) og Porsgrunn (Kjølnes)

Stedsutvikling

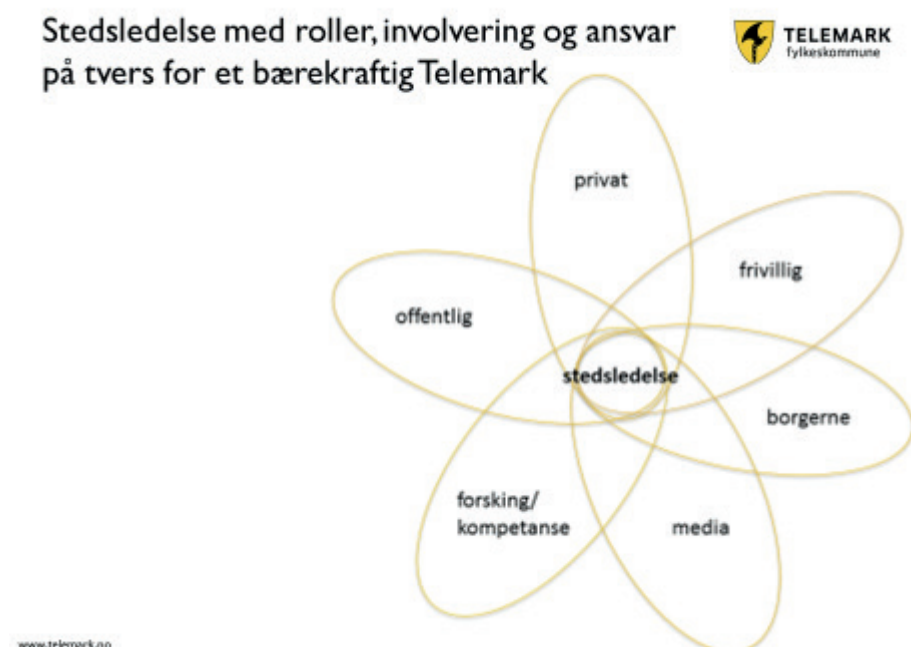
Ferdselsveger er en viktig del av infrastrukturen innen lokalsamfunn og mellom naboerområder. Utvikling av steder skjer over tid, og det er mange parter som har innflytelse på utforming og bruk av natur- og kulturlandskapet. Grunneiere har spesielle rettigheter, mens enkeltpersoner, firmaer og

frivillige organisasjoner kan fremme interesser i forhold til arealbruk. I prosessene med stedsutvikling har storsamfunnet gjennom offentlige organer en overordnet rolle som reguleringsmyndighet.

Turveger er et element i nærmiljøet som angår mange parter. Ulike interesser skal avveies, tillatelser skal gis, ansvar skal fordeles, ressurser skal skaffes og gjennomføringsevne skal vises. Derfor tar det ofte lang tid fra ideer blir sådd til at turveger, med eller uten universell utforming, blir realisert.

Erfaringene i vårt prosjekt er at eksemplene som kommunene har valgt er på ulike stadier i en utvikling, og at mange parter må involveres før et ferdig resultat kan vises. Det er mange gode lokale prosesser med bredt engasjement som har pågått og fortsatt pågår for å lage turveger.

Figur om stedsutvikling:

10. Konklusjon

Ved å ta hensyn til kommunenes ulike ståsteder og tilby tiltakene nevnt tidligere (kap. 4), mener vi at vi har oppnådd et vellykket prosjekt. Alle kommunene har hatt eierskap til prosjektet, og de oppgir at de vil ha nytte av en fortsatt satsing fra fylket framover. En fortsettelse av det etablerte nettverket mellom kommunene og fylkeskommunen, vegvesenet og fylkesmannen er en god arena. Samarbeidet kan gi erfaringsutveksling, kompetansebygging og fysiske tiltak med tilrettelegging av gode turveger. Dette er en del av vårt felles samfunnsoppdrag.

Skien, februar 2016

Prosjektgruppa hos Telemark fylkeskommune, Statens vegvesen og Fylkesmannen i Telemark.

Vedlegg:

Status i kommunene

Eksempelsamlingen – trykksak fra 21.03.13 – gir en fyldig omtale av en turveg i hver av de 18 kommunene. Alle kommuner har hatt en prosess med utvikling av denne, og status for turvegene har forandret seg positivt. Pr januar 2016 kan vi anbefale besøk og turgåing, selv om de fleste turvegene fortsatt er under utvikling for å bli fullført med universell utforming.

Her er et bilde fra hver turveg, navn på kommunens kontaktperson og kort omtale av hver turveg. Kommunens kontaktperson kan gi flere opplysninger om den enkelte turveg.

<p>Bamble kommune: <i>Kjetil Haugersveen</i></p> 	<p>DAMMENE</p> <p>Turvegene ligger nær hovedvegen mellom Grasmyr og Langesund. Bamble sykehjem og Sundby barnehage ligger her, og det er et flott, bolignært løypenett ut i naturen. Turvegene har vært etablert i mange år. De blir mye brukt og ble oppgradert med asfalt i 2015.</p>
<p>Bø kommune: <i>Sindre Flø</i></p> <p>Foto: Sindre Flø</p>	<p>EVJUDALEN</p> <p>Utviklingen av Evjudalen i Bø sentrum er et stort, langvarig prosjekt. Med sin sentrale plassering er turvegene tilgjengelige for svært mange. Området er utviklet med store grøntområder, aktivitetsarealer og sosiale møteplasser. Et nettverk av turveger og forbinder bl.a. butikker, boliger, kulturtilbud, høgskolen, hotell og trafikknutepunkt. Offisielt åpnet i 2015..</p>
<p>Drangedal kommune: <i>Kari Vogsland</i></p> 	<p>MOTJENNSTIEN</p> <p>Fra Drangedal bygdetun har frivillige, i samarbeid med kommunen, laget nye, flotte grusstier ut i skogen. Det er både rundløype rundt Motjenn og forbindelse til boligfelt. Løypa har god sammenheng med gangveier ellers i Prestestranda og brukes av mange. Turvegene har gitt innbyggerne nye, gode muligheter til å komme på tur.</p>

<p>Fyresdal kommune: <i>Hilde Martini Momrak</i></p> <p>Foto: Hamish Moore</p>	<p>MOLAND OG HAMAREN</p> <p>I Fyresdal sentrum er gatenettet og gang- og sykkelveger godt tilrettelagt for nærtur. Nå bygges også turveger ut i skogområdet Hamaren rett vest for sentrum. Dette vil forlenge turvegene betydelig og gi økt naturkontakt. Skolen, barnehagene og sykehjemmet er nære naboer.</p>
<p>Hjartdal kommune: <i>Torunn Hovde Kaasa</i></p> 	<p>GRO'S SANSESTIG</p> <p>Fra Hjartdal sjukeheim i Sauland er det laget en ny turveg ned til elva ved Åmothølen. Turvegen skal tilby gode sanseopplevelser og tilpasses alle brukergrupper, bl.a. beboere på sykehjemmet, barnehagen og lokalbefolkningen for øvrig.</p>
<p>Kragerø kommune: <i>Elke Karlsen og Inger Nina Isaksen</i></p> 	<p>FRYDENSBORG og KALSTADTJENNA</p> <p>Kommunen har i flere år jobbet grundig med planer om oppgradering av turveger i det flotte friluftsområdet rundt de to tjerna. Naturområdet er vernet og krever spesielle hensyn. Formannskapet vedtok i 2015 en bruksplan. Kommunen jobber med konkrete tiltak for å tilrettelegge bedre for turgåing.</p>
<p>Kviteseid kommune: <i>Elisabeth Lid</i></p> 	<p>KVITeseIDBYEN NORD</p> <p>Mellom Kviteseidbyen og Kviteseid skule er det gode gangveger. Kommunen og frivillige lag samarbeider om å tilrettelegge en turveg på elvemuren til Dalaåi. Dette vil gi en god, attraktiv rundløype med spennende naturkvaliteter. Kommunen satser også på å etablere universelt utformede turveger i Vrødal og Morgedal.</p>
<p>Nissedal kommune: <i>Anne Espelid</i></p> 	<p>TREUNGEN MED SOMMARSLETTA</p> <p>Kommunen har påbegynt et større utviklingsarbeid med utgangspunkt i Sommarsletta (gamle jernbanestasjonen). Turveger er et viktig element. Prosjektet ser på muligheten for å knytte Treungen sentrum og Sommarsletta sammen med en ny gangbru. Det er allerede et nettverk av gangveier i området. Disse trenger oppgraderes og knyttes sammen.</p>

<p>Nome kommune: <i>Valentijn van Ammers</i></p> 	<p>ULEFOSS SENTRUM</p> <p>Nome kommune har nå laget en områdeplan for Ulefoss sentrum. Bl.a. skal gode fortau, gangveger og logiske forbindelseslinjer legges til rette for gåing og myke trafikanter. Turvegene blir da som et nettverk i Ulefoss sentrum, med tilknytning til Norsjø, Øvre Verket, boligområder og andre nære steder.</p>
<p>Notodden kommune: <i>Stine Langen og Harald Sandvik</i></p> 	<p>TINNELVA OG HYDROPARKEN</p> <p>Sentralt i området som fikk verdensarvstatus 2015 for godt bevart industrihistorie. Tilrettelagt turveg langs kaia i Hydroparken, forbi det nye Bok- og blueshuset og på den gamle industrijernbanen langs Tinnelva til Øvre Tinfos. Turvegen gir allsidige opplevelser. Interessante kulturminner, hektisk sentrumstrafikk, samt rolige og store vannspeil i Heddalsvannet.</p>
<p>Porsgrunn kommune: <i>Finn Resch</i></p> 	<p>KJØLNES</p> <p>Bare et steinkast fra Porsgrunn sentrum ligger Lilleelva og Kjølnes. Et flatt område med relativt lite trafikk, store grøntarealer og gang- og sykkelveger. Her er store skoler, mye idrettsaktivitet og nære boligområder. Planen er snarlig byggestart av turveg langs elva med forbindelser ut mot bymarka.</p>
<p>Sauherad kommune: <i>Øyvind Dahle</i></p> <p style="text-align: right; font-size: small;">Foto: Øyvind Dahle</p>	<p>KJÆRLIGHETSSTIEN</p> <p>På Gvarv er det allerede opparbeidet en tursti langs Gvarvelva og rundløype opp i Gamlegata i sentrum. Den idylliske turstien brukes, men trenger å oppgraderes for få universell utforming. I Bolyst-prosjektet for Gvarv sentrum er det utarbeidet planer for hvordan turvegen skal tilrettelegges.</p>
<p>Seljord kommune: <i>Asbjørn Storrusten</i></p> 	<p>SELJORD SENTRUM</p> <p>Kommunen har i flere år jobbet med stedsutvikling i Seljord sentrum og nærområdene. Turveger, fortau, gang- og sykkelveger har vært et sentralt element og er bygd i et planmessig, godt nettverk. Kommunen ønsker å videreutvikle gangvegnettet, bl.a. med spennende turveger langs vannet og bru som forbinder campingplassen og Sjøormtårnet til sentrum</p>

<p>Siljan kommune: <i>Jeanette Aas Andersen</i></p> 	<p>OPDALSVEGEN OG SENTRUM</p> <p>Siljan har lite med sentrumsnære turveger, og myke trafikanter bruker vegnettet nord-syd i bygda. Det fins muligheter for en relativt flat turveg langs Siljanelva nordover fra sentrum. Dette utredes nå gjennom et planarbeid som er igangsatt.</p>
<p>Skien kommune: <i>Lene Borvik Larsen</i></p> 	<p>LUDEDALEN OG FALKUM</p> <p>Falkum nord er det tettest befolkede området i Telemark pga mange og store boligblokker. Terrenget er flatt og gir gode muligheter for å gå tur på brede fortau og gang- og sykkelveger. Det lange grøntområdet Lundedalen forbinder Falkum med Bakkestranda. Ved å redusere stigning til Slemdalsgata kan det bli en passe lang rundløype fra Gamlegrensa.</p>
<p>Tinn kommune: <i>Eli Samuelsen</i></p> 	<p>MÅNASTIEN I RJUKAN</p> <p>Som på Notodden er turvegen langs elva Måna midt i det kulturhistoriske verdensarvområdet. Turvegen er gruset og ligger med svært kort avstand til Rjukans butikker, boliger, industri og andre bynære tilbud. Utfordringen er høydeforskjellen fra elvekanten og opp til bebyggelsen. Denne er bratt flere steder, mens selve turvegen er nokså flat.</p>
<p>Tokke kommune: <i>Rune Aarhus</i></p> 	<p>BUFJORDSTIGEN</p> <p>Området mellom Dalen hotell, Dalen sentrum og innsjøen Bandak består av flate furumoer og grøntarealer med etablerte, brede turveger. Her er det godt tilrettelagt for alle i et naturskjønt, sentrumsnært landskap. En tur her kan forlenges til vegnettet på Dalen, der det også er gang- og sykkelveger.</p>
<p>Vinje kommune: <i>Aud Irene Kittelsen</i></p> 	<p>RAULAND SENTRUM</p> <p>Turvegen er under opparbeiding og går delvis i den eksisterende lysløypa. Den har nærhet til barnehage, skole og boliger. Om vinteren er den skiløype. Det er også planer om en rulleskiløype i tilknytning til turvegen. Med den store turisttrafikken har Rauland sentrum en utfordring for gående og syklende.</p>

Målgrupper for turveger med universell utforming

Rullatorbrukere

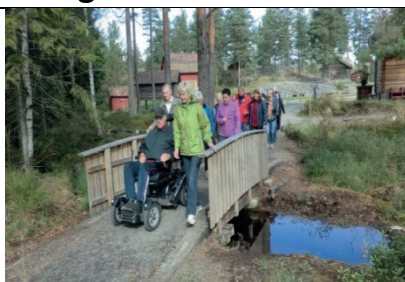
Allergikere (CB)

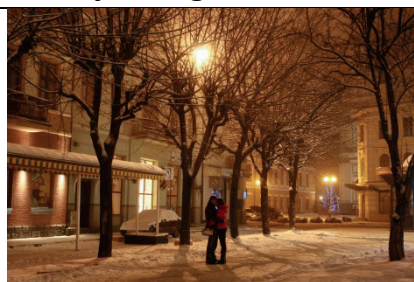
Svaksynte og blinde (CB)

Sykkel med passasjer

Rullestolbrukere

Utrygge fotgjengere (CB)

Rulleskiløpere

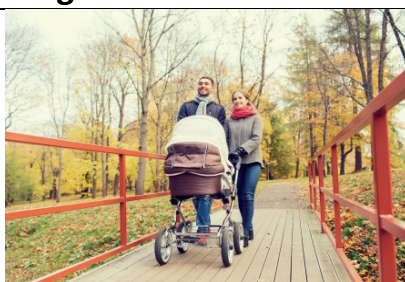
Turgåere om vinteren

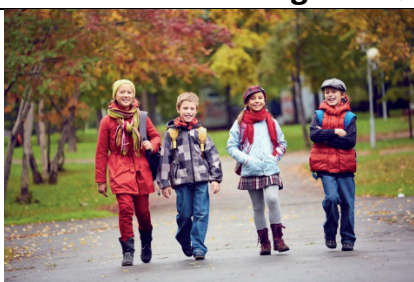
Nedsatt orienteringsevne (CB)

Grupper på vandring (CB)

Barnevogner (CB)

Aktiv transport (skole m.m.) (CB)

Redusert gangevne (CB)

.....og mange flere situasjoner og målgrupper kan nevnes.

(Foto: Fylkesmannen i Telemark og www.colourbox.com (CB))